

SLOVENSKI PRIMOREC

UREDNIŠTVO in UPRAVA v Gorici v ulici Riva Piazzuita 18 - Cena oglasom po dogovoru. Odprto vsak delavnik od 10. - 12. ure

KATOLIŠKI TEDNIK

IZIDE VSAKO SREDO Poštni ček. račun št. 9-17768 - Poština plačana v gotovini - Spediz in abbonamento postale II Gruppo

Leto. IV. Štev. 37.

GORICA DNE 15. SEPTEMBRA 1948.

Cena L. 15

Nepozabni dnevi katoliških deklet o Rimu

V življenju sv. Cerkve v preteklem tednu je bil najvažnejši dogodek veličastni shod deklet ital. katoliške akcije v Rimu. Kakor smo že poročali, se je zbralo čez 200 tisoč deklet iz vse Italije, da praznujejo 30. letnico ustanovitve dekliške KA v Italiji. Začetek slavnosti je bil v soboto 4. sept. dopoldne v cerkvi Marije Device Snežne, kjer je zbranim dekletom govoril P. Lombardi o dekliškem apostolatu. Nato so se zborovale podale v sprevedu na Kapitol, kjer jih je pozdravil rimski župan.

V nedeljo zjutraj je bila na največjem rimskem stadionu skupna sv. maša s skupnim sv. obhajilom. Obhajalo je istočasno 300 duhovnikov. Popoldne so se dekleta zbrale na trgu sv. Petra, da počakajo na obisk sv. očeta, ki je prišel med nje po peti uri. Ves čas je bilo vreme nestalno. Ko je pa papež okrog 6 in 1/4 začel govoriti zbrani množici, se je kakor nalašč vtila huda ploha, ki je trajala z malimi presledki ves čas

papeževga govora. Kljub temu so dekleta strumno vztrajale pod dežjem, sv. oče pa se je med govorom za silo ubranil dežju z dežnikom, dočim so kardinali lovili dež, kakor ga je nebo poslalo. V svojem govoru je sv. oče spodbujal dekleta, naj pogumno vztrajajo v apostolatu, v spoznavanju vere in v zvestobi do Cerkve. Tu je omenil papež besede ital. politika Mazzinija, ki je pred sto leti zapisal: »Papež je mrtva«. Torej ste morda tudi ve mrtve in ste prišle obiskat mrtveca? Ne, ve ste žive, ker v vas živi Kristus, in papež je živ, ker je skala, na kateri je sezidana Cerkev...«

Vprav to resnico so prišle izpričati preteklo nedeljo dekleta na trg sv. Petra in isto resnico so izpričali tudi fantje, ki so se prav tako te dni zbrali v Rimu, da v bližini sv. očeta praznujejo 80. letnico svoje organizacije KA.

Škofje na Madagaskerju in volitve

Madagaskarski škofje so v skupnem pastirskem listu (julija 1948) izdali svojim vernikom tole navodilo: »Slišali ste, da bodo v kratkem nove volitve... Kar se tiče kandidatov, ki se vam ponujajo, bi bila — velika krivda, ako bi volili take, ki odkrito zaničujejo sv. vero ali se ne brigajo za drugo kot za materialno blagostanje dežele ali celo izrečno pripadajo k stranki, ki taji Boga, bodisi da je to komunistična ali kaka druga stranka.« — Navodila sv. Cerkve glede volitev so povsod enaka in drugačna sploh ne morejo biti.

Nove katoliške univerze. Dne 12. oktobra, torej na dan odkritja Amerike, bodo na Portoriku slovesno otvorili kat. univerzo sv. Marije, ki je dobila

ime po ladji, na kateri je Kristof Kolumb prispel v novi svet. Otvoritve se bo udeležil tudi njujorški kardinal Spellman. Tudi v Indoneziji, ki šteje kakih 60 milijonov prebivalcev in kjer je okoli 750 tisoč katoličanov, bodo najbrže ustanovili katoliško univerzo.

Sv. Jožef Kalasancij, ustanovitelj piaristov, ki je umrl pred 300 leti in je bil pred 200 leti proglašen za svetnika, je bil pred kratkim proglašen za patrona vseh katoliških ljudskih šol.

Kongres Marijinih družb za Sicilijo bo v Mesini. Govore bodo imeli v občinskem gledališču. Med drugimi bosta govorila tudi poslanca ital. parlamenta La Pira in Henrik Medi.

Do krščanskega zakona še dolga pot

Vendar bi se zelo motili, ako bi sodili, da se vrača Stalinova zakonodaja h krščanskemu pojmovanju družine. Sedanji ruski komunisti gleda na družino s svojega materialističnega gospodarsko-političnega stališča. Njemu je družina le ustanova, ki naj podpira kolektivno gospodarstvo. Sedanji boljševiški voditelji so spoznali, da dobro urejena družina poveča delovno zmožljivost njenih članov ter da prispeva s tem k povečanju produkcije. Ti in samo ti vidiki so vodili sovjetske oblasti, ko so odločili, da dajo svoji družinski politiki novo smer. Niso torej odločili moralni, ampak predvsem gospodarsko-politični razlogi. Zato sedanja postava ne zahteva ne zvestobe ne skupnega bivanja, zahteva pa, da se morata mož in žena medsebojno vzdrževati, ako je eden ali drugi nezmožen za delo. — Tudi ni žena dolžna sprejeti moževega priimka, ampak ohrani lahko svoj priimek. Otroci, katerih starši imajo skupen priimek, dobijo skupni priimek staršev, drugače se pa lahko odločijo za očetov ali materin priimek. — Žena ne postane deležna moževega državljanstva. Radi te določbe ne smejo, kakor je znano, sovjetske žene, ki so poročile angleške vojake, slediti svojim možem v Anglijo. — Razporka je dovoljena, a sodnik jo lahko zavrne. — Tudi razmerje med starši in otroci je čisto drugačno kot pri nas. Očetovska oblast, ki jo izvršujeta oče in mati, ni v resnici nobena očetovska pravica, ampak le oblast, ki jo izvršujeta oče in mati v interesu svojih otrok in končno v korist države. Če je torej v interesu otrok (države), so otroci lahko staršem odvzamejo in starši se temu ne morejo upirati. Starši nimajo nobene pravice do vzgoje otrok; za vzgojo skrbijo šola in razne mladinske in politične organizacije, ki vzgajajo seveda mladino v popolnoma brezverskem duhu.

Tako je torej bilo v splošnih obrisih zakonsko in družinsko stanje v sovjetski Rusiji od začetka revolucije do danes. Priznati moramo, da se je to stanje zadnje čase precej izboljšalo, posebno če pomislimo na ono prvo dobo, ki je trajala do leta 1936 in je prinesla toliko moralnega in materialnega gorja ruskemu narodu. Milijunske žrtve nedolžnih nerojenih otrok kličejo še danes po maščevanju k nebu ter opozarjajo človeštvo, kam zaide človeška družba, če zavrne Kristusove nauke ter poskuša svojim blodnim, iz strasti izvirajočim načelom na ljubo urediti zakonsko in družinsko življenje na način, ki popolnoma nasprotuje večni božji zamisli.

Nova znanstvena odkritja. — Mogočna naprava za Röntgenove žarke

V Zdručnih državah uporabljajo nove zdravniške pripravke, ki omogočajo zdravniku, da lahko gleda v notranjost človeškega telesa ter ugotovi bolezni. S tem je mogoče odpraviti mnogo poizkusnih kirurških posežkov. To so izboljšani roentgenovi aparati in zelo občutljive električne naprave, ki omogočajo jasn pogled v notranje organe in naglo odkrije možganskih obolenj. Roentgenov aparat, ki ga je izboljšal dr. John W. Coltman, pokaže na fluorescentni plošči sliko notranjih organov 500 krat svetleje, kot so pa slike navadnih roentgenovih žarkov. Na ta način je mogoče razločiti predmete, ki so veliki eno tisočinko centimetra.

Tržačani, pozor!

Poizkusno vpisovanje slovenskih dijakov na Slovensko klasično gimnazijo, Slovensko dvorazredno trgovsko nadaljevalno šolo in Slovensko industrijsko tehnično srednjo šolo v Trstu, se vrši vsak dan od 10. do 12. ure dopoldne v tajništvo Slovenskega učiteljskega društva, Ulica Lazzaretto Vecchio 9/II do 20. septembra.

Novice iz katoliškega sveta

Sv. oče nemškimi katoličanom

Ob katoliškem shodu, ki so ga imeli nemški verniki zadnji teden v Mainzu, je spregovoril po radiu tudi sv. oče. Spomnil se je najprej, kako je imel že večkrat priliko, da je kot nuncij v Nemčiji govoril osebno na raznih prejšnjih katol. shodih. »Današnji shod«, tako je nadaljeval sv. oče, »pa ima za vas posebno važnost. Z njim praznujete stoletnico prvega nemškega katoliškega shoda in obenem prvi katol. shod po dolgem presledku 15 let, ko je nemški narod doživel najstrašnejše in najtemnejše dogodke svoje zgodovine. Ta shod mora vašim voditeljem pokazati smer za bodočnost, katera sami veste, da bo trda tako v verskem kakor v gospodarskem pogledu.«

Nato jih je papež spomnil velikega dela, ki so ga nemški katoličani opravili v zadnjih sto letih, in bojov, ki so jih morali prestati za svobodo Cerkve pod Bismarckom in pod Hitlerjem. Tudi v bodočnosti, tako je opozoril sv. oče, se bo lahko zgodilo, da se bodo morali nemški katoličani boriti za svobodo Cerkve do zadnje kaplje krvi. Nato je pozval papež tudi laike, naj pomagajo cerkveni hierarhiji pri reševanju verskih in moralnih težav sodobne Nemčije. Sv. očeta je poslušalo 180.000 vernikov.

Katoliški shod se je naslednje dni vršil ob obilni udeležbi vseh vodilnih nemških katoliških osebnosti, cerkvenih in laičnih, ter tudi zastopnikov iz inozemstva. Po navodilih sv. očeta so razprajali o glavnih vprašanjih, ki danes zadevajo Cerkev na Nemškem, in jim skušali poiskati prave rešitve. S tem shodom so nemški katoličani pokazali, da nočejo umreti ali samo životariti, temveč da hočejo znova graditi katoliško Nemčijo na ruševinah, ki sta jih zastopila Hitler in »njegov« vojna.

Nov kip fatimske Matere božje.

Slavni kipar Theđim, ki je ustvaril znani kip fatimske Matere božje, je izdelal nov kip, ki predstavlja četrto prikazanje, ki so ga bili deležni fatimski otroci 13. oktobra 1917. leta, ko se je prikazala Marija kot karmelska Mati božja. Kip, ki uprizarja Našo Gospo s škapulirjem v roki, bo poslan v Severno Ameriko, kjer bo v mestu Montecito postavljen kot spomenik na prostem, toda pod umetniško izdelanim jeklenim obokom.

Duhovnik je postal vojni poročevalec

ameriške časnikarske agencije United Press William Mac Dougal. Med vojno je bil na daljnem Vzhodu. Tu je doživel najbolj čudovite dogodivščine ob japonski zasedbi Kitajske in Indonezije. Med drugim je bila njegova ladja

bombardirana in potopljena, ko je plula na Cejlon. Več ur je časnikar plaval v morju, dokler je imel še kaj moči. Ob gledanju smrti v obraz je izpovedal, da človek misli predvsem na dvoje: na Boga in na družino. Ko so mu moči že popolnoma opešale, se je v kratki molitvi obrnil na Boga: »Moj Bog, v imenu tvoje svete matere daruj mi še nekaj življenja; potrudil se bom, da ga bom prav uporabil.« Po tej molitvi pravi, da ga je res čudežno srečala rešilna ladja in vzela na krov. Bil je rešen. Kmalu pa so ga spet zajeli Japonci in internirali do konca vojne. Sedaj meni Mac Dougal, da bo svoje življenje najbolj prav uporabil, če postane katoliški duhovnik.

Dva junaška škofa

Prški nadškof Beran je bil junak ne samo med vojno proti nacistom, ko je branil češki narod pred njihovim nasiljem, temveč je prav tak junak sedaj, ko brani pravice in svobodo Cerkve pred komunisti. Zato je prav zanimivo brati njegove izjave in spomenice, ki jih prinašajo katoliški časopisi. Posebno lepo in odločno je nastopil v zadevi ministra Plojharja. Ta je duhovnik. Ker je pa kandidiral pri volitvah proti ukazom celotnega češkega episkopata, je bil suspendiran. Zaradi tega je vse kom. časopisje zagnalo strašno vpitje o preganjanju »ljudskih duhovnikov«, kakor smo to že velikokrat brali tudi pri nas. Msgr. Beran pa je na te očitke odgovoril, da je duhovnik Plojhar bil suspendiran, ker ni poslušal svojega škofa, kakor je obljubil pri svojem posvečenju. »Torej to ne pomeni nikakega preganjanja »ljudskih duhovnikov«, temveč je samo kazen za nepokorne duhovnike. Pokazal pa je tudi na preteklost Plojharja, ki je bil posvečen kot nemški duhovnik in se izdajal za takega vedno, tudi v internaciji v Dachau. Tam, pravi škof, da ni bil zaprt skupaj z njim in drugimi češkimi duhovniki, temveč z nemškimi. Čeh je Plojhar postal šele tedaj, ko je postal komunist.

Drugi pogumen vladika je kardinal

Mindszenti na Ogrskem. Tudi ta daje komunistom precej preglaivce zaradi neizprosne obrambe cerkvenih pravic, ki jih režim na Ogrskem tako brezobzirno tepta. Kardinal je trda grča, ker je kmetski sin, ki hodi ob počitnicah še vedno rad k svoji materi na kmete, da tam s svojimi domačimi zagradi za koso in grablje, čeprav je kardinal in pri nas Ogrske. Če ga bodo komunisti poslali na prisilno delo, mu to ne bo preveč težko. Gotovo bo on znal veliko bolje kositi in cepiti drva, kakor pa komunistični funkcionarji voditi politiko in vladati državo.

Zakon in družina v sovjetski Rusiji

Ko so prišli ruski boljševiki l. 1917. do oblasti, je bila njihova prva skrb, kako bi udeležili revolucionarne nauke, ki sta jih oznanjala njihova učitelja Marx in Lenin. Med temi nauki je bila tudi zahteva, da je treba odpraviti razne meščanske ustanove, kot sta na pr. zakon in družina, ter dati »svobodni ljubezni« prosto pot. In tako je prišel znani boj zoper zakon in družino, ki je stal rusko ljudstvo nepopisne žrtve, a je končal z zmago narave, ki si ne pusti delati sile. Boljševiški oblastniki so morali slednjič priznati, da brez urejenega družinskega življenja tudi njihovi gospodarski načrti ne morejo uspevati. Seveda si predstavljajo oni urejeno družinsko življenje na svojski način, ki nima s krščanskim pojmovanjem družine skoraj nič skupnega.

Tri dobe

V tem boju, oziroma umikanju iz boja zoper zakon in družino moramo razločevati tri dobe. Prva doba sega od začetka revolucije do l. 1936, druga doba od 1936 do 1944, tretja doba pa od leta 1944 do danes.

Civilni zakon

V prvi dobi so veljale na podlagi postave te le določbe: *Pred državo je samo civilni zakon veljaven.* Zakon se sklene s tem, da možki in ženska izjavita pred civilnim uradnikom, da se vzameta v zakon, in da se ta izjava vpiše v knjige civilnega stanja. Ženska ohrani svoj priimek in sploh imata mož in žena iste pravice. Tudi razporka je dovoljena, in to tudi na zahtevo ene same osebe. Mož, ki se loči od žene, mora skrbeti še šest mesecev za ločeno ženo, če je ta brezposelna, ter skrbeti za vzdrževanje svojih otrok. — Pred postavo ni nobene razlike med zakonskimi in nezakonskimi otroki. Dolžnost staršev je, da dajo registrirati svoje otroke na civilnem uradu. — Naj omenimo, da so dajali starši svojim otrokom pri registriranju vsa mogoča in nemogoča revolucionarna imena in da svojih otrok po mestih na splošno niso pustili krstiti.

Uničenje rojstev

Toda prišlo je še slabše. Postava z dne 18. II. 1920 je dovolila umetne splave otrok, država pa je ustanovila državne abortorijske, kjer so se nečloveške matere lahko brezplačno iznebile materinskih skrbi. V sami Moskvi, kjer je bilo pet abortorijskih, so zamorili do tisoč človeških življenj na dan. V Ukrajini, ki je štela takrat okoli 30 milijonov ljudi, se je izvršilo leta 1930. en milijon splavov. Poleg tega je bila po letu 1927. razporka še bolj olajšana, in sicer z določbo, da zadostuje za veljavnost razporka, če se ta vpiše v knjigo civilnega stanja, ne da bi bilo treba za to kake sodnijske razprave.

ŠIRITE NAŠ LIST

Blaznost razporok

To je bila najbolj propadla doba zakonskega in družinskega življenja v sovjetski Rusiji. To je bila doba, ko so se ljudje zjutraj poročili, popoldne pa šli naznaniti svojo ločitev na civilni urad. doba »svobode ljubezni«, kot jo označujeta čisti komunisti, in doba tako zvanih »kolektivnih otrok«, to je otrok, za katere niti mati ni vedela, koga imajo za očeta, in ki jih je zato država sprejela v svojo oskrbo. To stanje, posebno glede splavov, se je slabšalo do leta 1929, potem je ostalo stalno. Zanimivo je to, da se ta splavna kuga ni prejela podeželskega ljudstva.

Pogubne posledice so zahtevale umik

Boljševiški oblastniki so spoznali, da po tej poti ne morejo iti dalje, če nočejo, da njih gospodarski načrti popolnoma propadejo. Zato so izdali 27. 6. 1936 postavo, ki kaznuje umetne splave, zavira razporko ter grozi z občutnimi kaznimi tistim, ki zanemarjajo skrb za svojo družino. Kake temeljiteje reforme si niso upali zakoniti, najbrže iz strahu, da bi se s tem povrnili k pred-revolucionarnim meščanskim razmeram.

Pa tudi do tega je prišlo, čeprav v zmanjšanem obsegu. V zadnji svetovni vojni je padlo na milijone mladih ruskih delavcev in kmetov, poleg tega je bila evropska Rusija radi vojne grozno puščavljena in uničena. Treba je bilo nadčloveškega napora, da se vse razdejavanje popravi in da se vrne gospodarsko življenje v predvojni red. Ker pa razdrapano zakonske in družinske razmere gospodarske obnove nikakor ne pospešujejo, zato je izdala vlada že 8. 7. 1944 novo postavo, ki je postavila zakonsko in družinsko pravo na novo podlago. Ta postava razlikuje med zakonsko in nezakonsko družino ter med zakonskimi in nezakonskimi otroki. — Poroka postane zopet obojestranska pogodba, zato tudi razporka ni več odvisna od volje poročencev, ampak je pod oblastjo sodnika, ki sodi, ali so dani pogoji, da se zakon razveljavi ali ne. — Otroci, ki so rojeni izven zakona, dobijo priimek matere. — Država prevzame skrb za nezakonske otroke, a daje podporo tudi zakonskim materam in vdovam, ki imajo več kakor tri otroke. — Država proslavlja materinstvo ter odlikuje matere številnih otrok, obenem pa obdaruje s progresivnimi davki neporočence in družine, ki imajo manj kot tri otroke.

Iz tega razvidimo, da se sovjetske oblasti resno trudijo, da bi uredile in utrdile zakonsko in družinsko življenje. S tem so zapustile svojo prvotno doktrino ter postale nezveste Marxu in Leninu, ki sta zavrgla poleg vere in pravosti tudi meščansko obliko zakona in družine ter zagovarjala tako zvano »svobodno ljubezen«. In tročisti kot zagovorniki čistega marksizma očitajo v resnici Stalinu, da je izdal tudi v tem pogledu Marxa in Lenina.

OKNO V SVET

Nizozemska

Kraljica Viljemina je 1. septembra praznovala 68. rojstni dan in 50 letnico vladanja. Pa je ta dan tudi odločila svoje vladarsko željo in ga odstopila svoji hčerki Julijani.

Berlin

Je bil pretekli teden zopet pozorišče komunistične nasilnosti, ki je obstajala v tem, da so blokirali mestno hišo in nazadnje aretirali vse mestne policiste, ki so bili tam v službi.

To je bilo Berlinčanom že preveč. Sklicali so pred poslopjem državne zbornice, ki leži v britanskem področju, masovno zborovanje, ki se ga je udeležilo 250 tisoč meščanov iz vseh mestnih predelov. Glavni govornik je bil tam Franc Neumann, predsednik sovjalsko-demokratske stranke, ki je v glavnem poudarjal, da potrebuje Berlin v boju proti terorju in diktaturi pomoč vsega sveta.

Francija

doživlja v svoji notranji politiki težke ure. V zadnjih par tednih je imela že tri vlade, ki pa so vse padle, ker se republikanci in socialisti niso mogli sporazumeti za skupen gospodarski program. To nasprotovanje spretno izrablja general De Gaulle, ki ima med ljudstvom vedno več pristašev in terja razpust sedanje nesposobne zbornice ter nove volitve. Teh pa se vse stranke bojijo, ker predvidevajo, da bodo zgubile mnogo volivcev. — Levičarji bodo potegnili s komunisti, desničarji pa se bodo pridružili generalu De Gaulle. Zato so poskusili še korak, da bi se volitvam izognili. Zdravnik Queuille je sprejel nevaležno nalogo sestaviti novo vlado brez degolizmov in brez komunistov, a terja kot pogoj, da vse druge stranke sklenejo z njim nekako pogodbo, s katero se obvežejo, da bodo na vsak način branile vrednost franka in se uprle vsem poizkusom inflacije. — Zdej je njegova vlada že sestavljena. Za koliko časa?

Kako se jih otepajo v Angliji...

Štiri najvažnejša britanska ministrstva so določila, da ne more biti pri njih zaposlen noben komunist ali fašist — ne črn ne rdeč. Ta štiri ministrstva so: ministrstvo za dobavo, vojno ministrstvo, — admiralteta in letalsko ministrstvo. — Počasi prihajajo vsi do spoznanja.

V Združenih državah Amerike

pa je odbor za čiščenje obojestranskih pripravil načrt, ki naj prepreči vtihotapljanje komunistov v ameriško vojsko.

Združeni narodi

bodo letos v septembru pričeli v Parizu svoje tretje redno zasedanje, ker v Ameriki šele začenjajo zidati palačo njihovega stalnega sedeža.

Na dnevnem redu so posvetovanja o sledečih zadevah: Koreja, Grčija, atomska sila, glasovanje v Varnostnem svetu in omejitve pravice veta, svoboda obveščanja, kršitev človeških pravic s strani Sovjetske zveze, razdelitev sedežev v Varnostnem svetu. To zasedanje utegne biti odločilno za usodo ZN, kajti bodočnost te organizacije je zelo

dvomljiva zaradi globokega spora med štirimi vesilami.

Begunci iz Palestine

Okoli 300 tisoč Arabcev je zbežalo pred Judi iz Palestine. Zivijo po taboriščih v obmejnih državah, mučenj od vročine, žeje, gladu in boleznih. Okrog 90% otrok je zbolelo na obeh, tudi tifus se je pojavil med njimi. Grof Bernadotte se je obrnil na mednarodno organizacijo Rdečega križa za pomoč tem revežem.

Češkoslovaška

že uživa blagodat novega komunističnega režima. Uranov rudnik v Jachimovu na Češkem upravljajo izključno le sovjetski častniki in funkcionarji in se obnašajo tako oblastno, kot da bi upravljali kako sovjetsko kolonijo. Zapečnili so celo vse razglednice in turistično propagandne brošure, ki so opisovale

zdravilno moč mineralnega vrelca Jachimova. Tujci ne smejo več tja in meščani se smejo gibanje le v omejenem obsegu. Tako pač zahteva »varnost države«.

„Izkoriščevanje“ in „izžemanje“

uboge Evrope od strani zapadnih kapitalističnih držav je res kar vnebovpijoče. Dokaz za to je poleg mnogo drugih naslednji: Mednarodni fond ZN za pomoč otrokom na obeh straneh železnic zavese je nakazal v letu 1947 Albaniji 233.000 dolarjev, Avstriji 2.337.000, Bolgariji 1.337.000, Češkoslovaški 1.176.000, Finski 711.000, Franciji 1.200.000, Grčiji 2.675.000, Madžarski 1.007.000, Italiji 6.641.000, Poljski 6.341.000, Romuniji 3.869.000, Jugoslaviji 5.707.000, Kitajski 7.000.000 dolarjev. In v letu 1948 prihaja nova pomoč. — 72% od teh vsot so prispevale Združene države Severne Amerike, 28% pa vse druge države pridružene ZN. — Zelo veliko otrok je bilo s tem rešenih največje bede. In to imenujejo komunisti »izkoriščanje«. Babilonski stolp in zmešnjava pojmov se spet obnavljata.

Tokraj in onkraj žične ograje

Spoštovani gospod urednik

Čeprav se navadno ognem komunističnim listom v velikem loku, mi je v kljub temu prišla pred oči zadržana in strupena tetka »Soča«. Tam sem čital, da niso komunisti nikoli mislili zagovarjati tistih, ki beže od doma v strahu pred ljudsko sodbo. Po drugi strani, pravi »Soča«, se zapeljanci lahko vrnejo domov.

Zdej bi vas rad vprašal, gospod urednik, ali ni poti, da bi strupeni tetki »Soči« dopovedali, da se slovenski begunci, če beže po svetu, ne bojijo ljudske sodbe, pač pa se po pravici bojijo komunistične krvoločnosti in seveda prav tako tudi krivičnih in krvi žejnih komunističnih sodišč. Kako bi komunistični klepetulji in rdeči tovarišci krvonosi »Soči« to dopovedali? Morda bi uspeli, če bi po komunističnem receptu stvar trdovratno ponovili kakih deset tisočkrat. Tako delajo komunisti in — uspejo, ali vsaj so uspeli. Se veš? Njim se je posrečilo sužnosti reči svoboda — in najširše ljudske množice (sestoječe sicer navadno le iz par ljudi) verjamejo, tako vsaj misli tetka »Soča«, da je prava in edino resnična svoboda na zemlji, za katero se izplača živeti in umreti in vse žrtvovati — temna in nasilna sužnost v Titovini.

Potem — zapeljanci! Ali je zapeljavec, kdor ni maral in ne mara verjeti komunističnih laži, ali je zapeljavec tisti, ki je komunistične neumnosti in zločine podpiral, pa se zdej tolče po glavi in vzdihuje: »Zakaj smo se borili? Zakaj smo verjeli rdečim lažem, ki jih je trosila OF? Kako smo mogli biti tako neumni?«

Gospod urednik! Ali ni poti, da bi obsedeni tovarišci »Soči« dopovedali, da je ona zapeljanka, v kolikor ni sama zlobna zapeljivka?

Vaš bravec

Eno sredstvo je, a ni v naši moči. Rdeči plačanci bi morali dobiti kje drugod možnost poštenega dela in plačila.

Op. uredništva

SPREHOD OB MEJI

Prisil me je obiskat drag znanec, ki ga že več let nisem videl. Zlezel si je pobliže ogledati našo novo mejo in tako sem ga spremljal od Krasa do Sabotina. Na letela sva na značilne pojave nezdravih medsebojnih razmer med dvema državama, katerih ena se prištevata zahodni krščanski miselnosti, druga pa vzhodnemu, krščanstvu nasprotnemu svetovnemu nazoru.

Prvo, kar je znanec padlo v oči pri tem obhodu, je bila stroga zapora meje: bodeča žica in cestne barikade na važnejših prehodih z obojestrano vojaško stražo na obeh straneh; a jugosl. stražniki so bolj togi, sami vase zaprti, s puško na rami, dočim so italijanski brez pušk in tudi dostopni za pameten kratek pogovor in za kako pojasnilo. — Kjer pa žičnih ovir ni čez obdelana polja, tam si je vzhodni sosed pomagal na drug način, da vzdrži strogo »železno zavesc«. Kar na smeh je šlo mojemu znanecu, ko je zagledal pri izhodu iz doške soteske ob robu borovega gozdiča na štirih borovih deblih neko veliko ptičje gnezdo, do katerega je vodila lesena lestvica. Pa sem mu pojasnil, da tam ne gnezdijo čaplje ali kak drugi veliki ptiči, temveč da je to le opazovalnica jugosl. stražnika, ki budno pregleduje vso pod njim ležečo okolico, da bi kdo skozi gosta in obrasla polja skrivaj ne prekorščil ali prelezal meje. Takih opazovališč je ob meji več, zlasti na polju ob železnici Gorica - St. Peter. Eno sva našla tudi na prelomu hriba pri goriški Kostanjevici, kjer ima straža lep pregled čez goriški Rafut in čez Solkansko polje.

Mesto Gorica je pa vse z bodečo žico ločeno od vzhodnega raja. Glavni prehod pri Rdeči hiši je močno zastražen in vsakdo, ki ima prelaznico, je manj strogo od italijanskih, zelo strogo pa od jugosl. stražnikov preiskani. Za preizkavo žensk je tam nastavljena »tovarišica«, ki v ločenem prostoru dobesedno slači svoje žrtve in jih dobe preišče. — Tam sva tudi videla vlake, ki vozijo po jugoslov. progi, še precej dobro zasedene, ker so bila vsa okna polna glav, ki so zrla na goriško stran

in si najbrže obujala lepe spomine na Gorico in na cesto iz Gorice proti Ajkovičevici, ki je bila nekdanj polna vozov, koles, pešcev, a danes sameva.

Onkraj proge in vzporedno z njo je nova cesta od Rafuta do Sempetra. Prometa na nji ni kdo ve kaj. Gradijo pa pol kilometra bolj vzhodno drugo novo in široko cesto, ki bo vezala Solkan s Sempetrom in bo šla skozi Rožno dolino prav pri judovskem pokopališču preko visokega nasipa.

Najbolj zanimava meja je tik pod Kostanjevico v Rafutu, kjer gre bodeča žica čez stopnice, ki peljejo v neko hišo, tako da pride hišni gospodar lahko na prag pogledat, kakšno vreme je v Italiji, a čez prag ne more več stopiti, ker bi ga zbodla žica.

Severni kolodvor in trg pred njim je tudi ograjen; meščani imajo le ozko pot ob žici, da hodijo lahko radovednost past, toda le redkokd se od tam prikaže na trg iz glavnega kolodvorskega poslopja, ki je nekoliko popravljeno, medtem ko so druge hiše na kolodvoru še vedno take, kakršne so jih pustile zavezniške bombe v letu 1945. — Kakih 100 m pred železniškim viaduktom nad cesto Gorica - Solkan se meja obrne od železniške proge proti Soči in jo tam pod sabotinskim hribom prekorači ter se vzpne počevno po skalnatem obronku na vrh Sabotina, kjer so si na najvišji točki tudi Italijani postavili barako - stražnico. Skoro cela duhovnja St. Maver je na ta način ostala pod Italijo kot nekak klin ali zagodka, ki ovira, da bi Jugoslavlani napravili cesto iz Brd naravnost v Solkan. Zato morajo hoditi čez Vrhovlje v Plave v Soški dolini ter od tam šele v Solkan. Sosednji Pod-sabotin pa je že spet v Jugoslaviji, ker se meja od najvišje točke hriba spusti spet precej strmo v dolino Pevnice.

Iz St. Mavra je lep pogled na Solkan in njegovo zaledje tja proti Kronbergu. V Grčini rastejo iz tal nove, še neome-tane hiše — tri so že obljudene — in tudi neka dolga delavska baraka že stoji tam. Bilo je 15. avgusta, ko sva z znanecem stala ob cerkvi v St. Mavru in gledala v obljubljeni deželni. Medtem ko je bila v Solkanu glavna maša, je bila na nekem travniku v smeri proti goriškemu kolodvoru neka parada ali manifestacija. Mnogo zastav, velika Titova slika, a ne preveč ljudi. Zdelo se mi je, da sami niso vedeli, čemu so se tam zbirali, ker so se očividno dolgočasili. Ker naju telefon ni vezal s tisto parado, nisva slišala drugega kot kak zvok godbe. Ob 11h je bilo vse končano, le neki polnagi ljudje so še pozneje igrali nogomet; nama se je zdelo, da je bilo med njimi tudi nekaj hlačark. Takrat pa je končala v solkanski farni cerkvi tudi sv. maša v čast vnebovzetju Marijinemu.

Domov grede sem vprašal znanca, kak je njegov glavni vtis s tega sprehoda. Po kratkem molku mi je odgovoril: Veliko koncentracijsko taborišče za žično ograjo. Od tu proti zahodu do Amerike in tja čez do Koreje se ne vidi več kaj takega. — Tudi o velikih graditeljskih naporih in uspehah onstran zavese ni opaziti toliko kot po zapadnih državah.

SHOD TRETJEGA REDA bo v nedeljo 19. septembra ob 4h popoldne v cerkvi sv. Ivana.

Odgovorni urednik
Dr. BONAVENTURA MAHNIČ
Katoliška tiskarna — Gorica

Birma v Solkanu

Apostolski administrator v Slovenski Primorski msgr. Toroš pridno birmuje po slovenskih krajih. V nedeljo 6. septembra je bila sv. birma na sedežu administrature v Solkanu, ki je nekako tudi »glavno mesto« Slov. Primorja ter jedro bodoče Nove Gorice. Solkanci so se za sv. birmo lepo pripravili in tudi cerkev primerno okrasili. V nedeljo zjutraj ob osmih je g. administrator maševal, nato pa je začel birmovati. Gotovo si msgr. Toroš ni mogel predstavljati, da bo zanj ta dan tako poln dela in obenem tudi zadoščanja. Saj se je delitev zakramenta sv. birme zavlekla do dveh popoldne in čez zaradi izredno velikega števila birmancev, ki so prihletli v Solkan prav iz vse dežele, posebno še iz Gor in Vipavske doline. Nekateri govore, da jih je bilo čez 2. drugi pa čez 3 tisoč. Kakor koli, naval birmancev je bil nezasišan. Vrsta za vrsto se je vrstila v cerkvi sv. Stefana. Svetnik se je brez dvoma čudil, odkod toliko junaških častilcev Sv. Duha, ki so peš ali na nerodnih vozovih priromali v Solkan po ure in ure daleč, dočim se ni dolgo tega, ko se še z vlakom ali avtobusom niso hoteli peljati v Gorico k birmi. Sv. Duh je pač velik misijonar, ki govori, kadar hoče in kakor hoče. Incidentov med birmovanjem ni bilo, le gneča je bila v cerkvi tolika, da je mnoge prišlo slabo in da se je moral sam g. prelat večkrat odpočiti v zakristiji, da si je opomogel.

Oblasti pa niso bile tako navdušene za sv. birmo, kakor birmanci in botri. Zato so bile gostilne dopoldne suhe, da si botri in birmanci še grla niso mogli zmočiti. Popoldne ob štirih pa, ko je bil v Solkanu nastop pevskih društev iz goriškega okraja, so prišle na dan vse vrste božjih dobrot; vino, kruh s sirom, testenine z mesom itd. Tudi kamioni in avtobusi so bili za »tovariše pevcev«, za birmance in botre pa ni bilo nič drugega kot voda izpod Skalnice in pot pod nogami.

Drobne novice

Z one strani poročajo, da letina obeta v mnogih krajih zelo slabo zaradi prevelike moče, drugod zaradi toče. Na komenskem Krasu je o velikem šmaru toča tako klestila, da ni ostalo zrna na trti. Na Postojnsčini pa se širi tifus in so oblasti podvezle energične ukrepe, da bi ga zaustavile. Prav tako so se pojavili nekateri primeri te boleznii tudi v Brdih. Oblasti priporočajo snago in le snago, a mila ne dajo!

Robedišče

Zvedeli smo, da so na Robediščih obesili neko ženo in ustrelili mladega fanta — nabornika iz Breginja. —

DAROVI:

Prijatelj iz Trsta z motivacijo, da za Slovence izven železnega zastera zado- stuje čn sam katoliški tehnik, 1000; stra Karitas iz Rojana namesto cvetja na grob g. J. Dovgana 500; Karlinca 200; N. N. iz Štandreža 1000; Pávlica 100; v čast Brezmadežni za spreobrnjenje ne- vernikov 100; preplačila iz Gorice 500; isto iz Trsta 100; družbenici iz Trsta 100 — 250; Kristina 100; N. N. iz Skednja pri Trstu 1000. — lir.

Bog povrni!

ZA »SLOVENSKO SIROTIŠČE«:

Rijavec Julija 100; Edvard Bregant, sodar 200; N. N. 200; N. N. 250; Hrovatin ustanovnine 600. — lir.

Vsem srčna hvala!

Urh in Žef

»Gospod doktor! Vi ste torej tu blizu že nekaj mesecev in gotovo poznate tudi tukajšnje gospodarske razmere precej dobro. Kako lepo bi bilo, ako bi se mogel tudi jaz kje blizu nastaniti. Morda bi se dala kupiti kaka dobra kmetija. Vzel bi jo ali sam ali v družbi s kako našo kmetsko begunsko družino. Tako bomo preskrbljeni v telesnih in povrh še v dušnih zadevah. Da govorim prav po pravici, meni je življenje v tujini najbolj težko, ker smo tako raztreseni, da ne moremo imeti rednega dušnega pastirstva v domačem jeziku. Danes sem se kar pomladil, ko smo imeli v svetišču tako lepo domačo po- božnost. Ljudje smo res čudni. Božje darove znamo ceniti šele takrat, ko jih zgubimo. Tako je z zdravjem in tako je tudi z darom sv. vere, službe božje, domačih duhovnikov itd. To izkušamo mi v tujini in to izkušajo v domovini, kjer je od 1900 duhovnjik le še 400 redno

oskrbovanih.«

»Bravo, dragi Urh! O pravem času sva prišla skupaj. Prav te dni sem slišal, da v našem »Standrežu« prodaja lep kos zemlje neki Bask. Prisluzil si je že toliko, da namerava kupiti v bližini Buenos Airesa, kjer je zemlja bolj draga, večje posestvo. Vzemite njegovo zemljo, a hišo boste morali sami sezidati, ker je svojo hišo s kosom zemlje šča že drugemu prodal. Ali imate kaj denarja?«

»Vse se bo storilo. Prav danes sem dobil od nekega ljubitelja slovenskega petja precejšnjo vsoto denarja. Poiskal si bom še kakega slovenskega kmeta, da se mi pridruži. V skrajni sili mi bo gotovo tudi g. predsednik Peron priskočil na pomoč, saj sem z njim vedno v dobrih odnosjih, ker mu dajem pojasnila in nasvete v zadevah slovenskih beguncev.«

»Toda skrbite, da si dobite za pomoč kako družino, ki ima kaj delovnih moči, kajti tu je težko dobiti kmetske delavce; vse beži z dežele in si išče v Buenos Airesu lahkega in dobro plačanega dela v tovarnah itd. — Če hočete, bom tudi jaz skušal poizvedeti za primerno dru-

žino med našimi begunci.«

»Vse gre kot namazano z najboljšim oljem. To se pa splača prav po slovensko zaliti. Gospoda, dovolita, da grem po prigrizek in liter dobrega vina.«

»Nikar, dragi Urh. Tukaj so navadna vina zelo slaba; večinoma so v tovarnah predelana in pokvarjena. Dobre vrste vina so zelo draga. Pivo je zelo dobro, a tudi hudo drago. Posebno drago pa je žganje.«

»Poceni ali drago, danes ga bomo pili vama na zdravje, meni pa na srečo, da si čimprej uredim novi dom. Po posredovanju g. predsednika dobim kmalu sem tudi ženo in dva nečaka.«

Urno sem skočil v gostilno in prinesel butiljko najboljšega vina in še vse tisto, kar je potrebno, da Vipavcu vino ne škoduje.

G. profesor je bil že po prvih požirkih tako vesel, da mi je prav nazorno popisal, kako bomo gradili novi dom.

Kupil si bom veliko površino zemlje. Na kraju, kjer si bomo gradili hišo, si bomo napravili najprej iz prsti opeko. Nekaj dni jo bomo malo posušili na soncu. Nato jo bomo zložili v obliko pečii in nekaj dni žgali. Vode tu ne

manjka. Kjerkoli vrtaš globoko v zemljo, povsod jo najdeš. To vrtnanje ni težko, ker je silno globoko sama prst. Bog ve, koliko sto tisoč let je šumela tod kakšna velereka, ki je vso to plast nanesla. Hišo bomo sezidali majhno, kakor jo imajo tu vsi kmetje. Hlevov ne bomo rabili, kajti vsa živina je v tej deželi vedno zunaj. Okrog kmetij so povsod pašniki in na njih črede prašičev, konj, krav in volov. — Zidava pojde hitro od rok, ker so stene tanke in okna le enojna. Tudi streha bo iz tanke opeke. Okrog hiše bomo zasadili neke vrste bore in evkaliptus. Ta hitro zraste do višine 20 m in še čez. Ima svetlo deblo in liste kakor naše vrbe. Njegov les je dober, dovolj trd. Zasadil ga bom okrog vsega posestva leto za letom, ker se les dobro proda.

Hitro si bom moral pripraviti 6 konj. Pri oranju in ko bom z njim »vlačil« brano po njivi, bom rabil vseh 6 v dveh vrstah.

Večji del posestva bom pustil za pašnik. Živino bom nadzoroval po večini sam. Pri tem bom jezdirjal na konju, s širokim klobukom na glavi in ogrnjen v plašč kot pravi pastir ali »gančoo.«

Pridelke bodo hodili kupci iskat na dom. Živino bomo gnali v bližnje mesteece na sejme, ki so dvakrat na mesec. Za živino rabijo tu posebne dolge avtomobile. Polagoma si bom nabavil več glav živine, ki je tu rjave ali pisane barve in je manjša kot pri nas; voli imajo prav majhne roge. Konj si bom kupil več pasem, tudi kakega plemenitejšega dirkača; rabil ga bom samo za kake opravke v mestu ali kakem holi oddaljenem kraju.

Gospod doktor mi je bodeče naše življenje tako popisal, da je Tvoj vedno optimistični prijatelj postal kar navdušen in da gleda v bodočnost kakor kak novoporočenec, ki misli, da rastejo v sv. zakumu same rožice brez trnja. Pomagalo je seveda k temu tudi pravo in resnično vino iz Brd.

Na butiljki je bilo namreč napisano: Cantine Clansch — Trebezzo — Vero c genuino vino del Collio. Napisa v španščini nisem razumel. Takega vina Bog gotovo ni ustvaril, da bi se z njim opivali, ampak da bi razveseljevalo naša srca v žalostnih dneh.

(Nadaljevanje sledi.)